

ואסור צביעת הפנים משום צובע

מלאכת צובע

6. רמב"ם הלכות שבת פרק כב הלכה כג

הצובע מאבות מלאכות לפיכך אסור לאשה להעביר סרק על פניה מפני שהיא כצובעת

איסור צובע

1. משנה מסכת שבת פרק ז משנה ב

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת... הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו

2. רמב"ם הלכות שבת פרק ט הלכה יג – יד

צבע מתקיים

הלכה יג: ... ואין הצובע חייב עד שיהא צבע המתקיים, אבל צבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר סרק או ששר על גבי ברזל או נחשת וצבעו פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו ואינו צובע כלום, וכל שאין מלאכתו מתקיימת בשבת פטור.

עין הצבע

הלכה יד: העושה עין הצבע הרי זה תולדת צובע וחייב, כיצד כגון שנתן קלקנתוס לתוך מי עפצא שנעשה הכל שחור, או שנתן אסטוס לתוך מי כרכום שנעשה הכל ירוק וכן כל כיוצא בזה, וכמה שיעורו כדי לצבוע בו חוט שארכו ארבעה טפחים.

+/השגת הראב"ד/ צובע כיצד כגון שנתן קנקנתוס לתוך מי עפצא ונעשו המים צבועים. א"א קשיא לי בשול סמנים דגמרינן מיניה מבשל (שבת עד) תיפוק לי נמי משום צובע המים, ואני לא הייתי סבור שיתחייב משום צובע עד שיצבע דבר שנגמרה בו מלאכת הצבע אבל צביעת מים שאינה לצורך עצמן לא, ושריית דיו וסמנין משום לש באו לה ולא משום צבע המים, כמו שרית הכרשינין וכעין מים וקמח או מים ועפר. +

איפור בשבת

נחלקו התנאים במשנה האם צביעת הפנים אסורה מהתורה או מדרבנן

3. משנה מסכת שבת פרק י משנה ו

הנוטל צפרניו זו בזו או בשניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת שענה (לצמות), וכן הכוחלת עיניה וכן הפוקסת יס מלכותי אומרים: מתקנת שענה במסרק או בזידיה, ויש שמפסקי: טחה כמין בלק על פניה, וכשנטלו מאלים הגסר רבי אליעזר מחייב והחכמים אוסרין משום שבות.

הסמ"ג מביא מהירושלמי שיש חיוב תורה בצובעת פניה ומעמיד החיוב כשמעוניינת בצבע

4. ספר מצוות גדול לאוין סימן סה

וגרסינן בירושלמי (שבת פ"י ה"ו) הפוקסת חייבת משום צובע[ת], פירוש כמין בצק מדבקת בפניה וכשנטולתו מאדים. וגרסינן נמי בפרק המצניע (שבת זה, א) אשה לא תעביר שרק על פניה מפני שצובעת, בכל אלה לא מצנינו חיוב אלא כשאדם הפץ באותה צביעה:

הרמב"ם מכריע בחכמים שאיסורה מדרבנן

5. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבת פרק י משנה ז

ר' אליעזר סובר שכל אלו תולדות ואסורות מהתורה, גודלת תולדת בונה, כוחלת תולדת כותב, וחכמים אומרים שענין קליעת השער אינו ענין הבנין, וענין הכוחל אינו ענין הכתיבה. ... והלכה כחכמים.

נחלקו האמוראים האם איסור כחילת העיניים הוא משום כתיבה או משום צביעה

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף צד עמוד ב

כן הגודלת כו'. גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא? - אמר רבי אבין אמר רבי יוסי ברבי חנינא: גודלת משום אורגת, כוחלת משום כותבת, פוקסת משום טווה.

אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו: וכי דרך אריגה בכך, וכי דרך כתיבה בכך, וכי דרך טווה בכך? - אלא אמר רבי אבהו: לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוסי ברבי חנינא: כוחלת משום צובעת, גודלת ופוקסת - משום בונה.

את הסברא לאסור משום כותב מסביר רש"י

8. רש"י מסכת שבת דף צד עמוד ב

משום כותבת - שמוליכה מכחול סביב העין, כאדם המוליך קולמוס סביב האות.

הרמב"ם אוסר כחילת העיניים משום כתיבה

9. רמב"ם הלכות שבת פרק כג הלכה יב

כותב מאבות מלאכות, לפיכך אסור לכחול בפרך וכיוצא בו בשבת מפני שהוא ככותב

השו"ע אסר להעביר סרק על פני אשה משום צובע וכל לכחות את העיניים אסר משום צובע

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שג סעיף כה

אסור לאשה שתעביר בשבת סרק על פניה, משום צובע. ומטעם זה אסורה לכחול בשבת, ומטעם זה אסורה לטוח על פניה בצק, דכשנטולתו מאדים הבשר.

11. משנה ברורה סימן שג ס"ק עט

העברת סרק על פני אשה ג"כ אינו אלא דרבנן דאין צביעה מדאורייתא על עור האדם

איפור לאשה אחרת

דעת רבי שמעון בן אלעזר שיש לחלק בין כוחלת לעצמה לכוחלת לאחרים ופטורה רק כשכוחלת לעצמה

12. תלמוד בבלי מסכת שבת דף צד עמוד ב

...תניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: גודלת כוחלת ופוקסת, לעצמה - פטורה שאינה יכולה לנטות יפה, ואין לך בנין, אלא אשה לחכמה שזוהא ועושה, לחברתה - חייבת. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר: אשה לא תעביר סרק על פניה, מפני שצובעת.

המשנ"ב כותב שאיסור צביעת הפנים הוא מדרבנן ואין בזה חילוק אם עושה לעצמה או לחברתה ודחה הבנת האליה רבה להחמיר בזה

13. באור הלכה סימן שג סעיף כה

* משום צובע - עיין במ"ב שכתבנו דאינו אלא מדרבנן והוא מהמ"א

ובחזו"ע (שבת ה'עמ"ט) **הוסיף**: וכן מצאתי עוד בשו"ת אגרות משה ח"ה (סי' כז) שכתב, שמותר לתת פודרא לבנה או צבעונית על הפנים מפני שאין זה דבר המתקיים **בלל**. **ואע"פ שיש אבקות הנמכרות לתמרוקי הנשים שמתקיימות לזמן ויש לחוש בהן משום איסור צובע**, מ"מ בתשובתי **כיוונתי לאבקה פשוטה הנקראת "טאלק" שאינה מתקיימת**. ע"ש. וכן פסק הגר"ח"פ שיינברג בספר חידושי בתרא (סי' שג עמ' רצו), שיש להקל באבקות פודרא לנשים, אפילו בפודרא צבעונית, לפי שאינה נדבקת **בלל**. ... ובאבקות פודרא שעל הפנים מיהא דשייך שפיר שלא יתגנו על בעליהם, וחזו"נ דאיכא טעמא להיתרא שפיר מורינון להקל.

דעת הגרש"ז"א לאסור כל שמתקיים לזמן מועט כיון שזו דרך צביעה וכתובה

18. שמירת שבת כהלכתה - הערות פרק יד הערה (קעג)

וכ"ה דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל... דכל שמכיון לצביעה, אפ"ל לזמן מועט, מגלן להתיר, ובפרט שלדעת כמה ראשונים יש איסור תורה גם בשאינו מתקיים, וכמבואר לעיל הערה קסו. ופודרת איפור כיון שדרבן **נשים לצבוע פניהן כך** (נראה שרומז למג"א לעיל וכ"כ בשבט הלוי), הרי מסתבר דכתיבה בכהאי גוונא ודאי אסור, ומנ"ל להתיר בצובע.

בשבט הלוי מחלק בין אבקה לבנה שמתרת לאבקה צבעונית שאסורה שהרי אמילו נתינת הבצק אסורה (למרות שלא נדבק כאן חומר לעור)

19. שו"ת שבט הלוי חלק ו סימן לג

הנה אם אותו ממרח ה' דבר צבוע כאדום וכיו"ב גם כשעושה זה ע"י אבקה פודר יש איסור צובע דאורייתא או דרבנן עיין מג"א סי' ש"ג ס"ק י"ט ופוסקים - דהא אפ"ל אם ע"י נטילת בצק מאדים הבשר אסור כמבואר שם.

איברא כשמטילה אבקה פודר לבן, הנה בירושלמי פ"ז דשבת האי אתתא דשרקא אפה דשרקה מעלזא חייבת משום מלבן, והיינו לכאורה במעברת סרק לבן, דאלו סרק אדום הא מבואר שם אח"כ דחייבת משום צובע, - ואיברא מסתימת הפוסקים בס"י ש"ג שם משמע דוקא סרק אדום וכיו"ב אשר הוא משום צובע, נראה דאין הירושלמי בלבן להלכה, וכבר הערתי כיו"ב בעניי בשו"ת שבט הלוי ח"א סי' צ"ז דיני מלבן.

וכ"כ **במאמ"ר** (שבת פג) להתיר בפודרה לבנה שלא מתקיימת שאין בה חשש צביעה.

ניגוב ידיים צבועות במאכל

הב"י כתב בשם היראים שיש להזהר שלא לנעו ידיים צבועות בבגד או מפה משום צובע

20. בית יוסף אורח חיים סימן שכ

וזה לשון בעל היראים (סי' רעד קלו): **ראוי** לכל בר ישראל שאוכל תותים או שאר פירות הצובעים שיהיה שלא יגע בידי צבועות **בבגדיו או במפה** דהוה ליה תולדת צובע ואם כן יצא דם מן המכה אסור לתת עליה בגד.

האגור כתב שאין לחוש לזה כיון שהוא דרך לכלול

21. דרכי משה הקצר אורח חיים סימן שכ אות (ב)

(על דברי הב"י לעיל: (ב) וכן כתב באור זרוע (הל' שבת סי' סג טו ע"ג) בשם רא"ם. ובאגור (סי' תפד) כתב דאין לחוש לדברים אלו דכל זה אינו אלא דרך לכלול ושרי ולא הוה ביה משום צובע.

ועיין בא"ר שהביא דיש מהראשונים שפסקו דהלכה כר"א דפוקסת [וה"ה גודלת וכוחלת כדאיתא בר"ן] חייבת חטאת ועוד כתב אח"כ דזה לעצמה אבל לחברתה לכו"ע חייבת וצ"ז ש"ס פרק המצניע ודעתו דרשב"א שם שיטתו כרבנן

ולענ"ד שגג בזה **דשם אליבא דר"א קאמר** כדמוכח שם בסוף דבריו וכן איתא בתוספתא בהדיא דהוא משמיה דר' אליעזר והטעם בזה כמו שפירש רש"י דלעצמה פטורה שאינה יכולה לבנות יפה ומה שהביא ראה מריא"ז ג"כ לאו ראה היא כלל דאפשר דריא"ז ס"ל כהראשונים דס"ל דהלכה כר"א אבל לרבנן בודאי דאף לחברתה פטורה

וזה טעם הרמב"ם שפסק כרבנן וסתם בסתמא דבאלו הדברים גודלת ופוקסת וכן בכוחלת יש בזה איסור ולא חילק דלאחרים חייב חטאת ג"כ:

המ"א מביא יסוד באיסור איפור שהוא דווקא באופן שרגילים בו

14. מגן אברהם סימן שג ס"ק יט

יש משום צובע. כיון שדרכה בכך מקרי **צובע** מה שא"כ באיש כמ"ש סס"י ש"כ ומ"מ אינו אלא מדרבנן:

אמנם מה ששפתי האשה נצבעות באכילת סלק וכד' מותר כיון שאין דרך לנשים להתייפות ולצבוע שפתותיהם על ידי אכילת סלק

15. מגן אברהם סימן שכ ס"ק כה

ואף ע"ג דצובע פניו וידיו ליכא למיחש דאין צביעה אלא בדבר שדרבן **לצבוע** ול"ד לסי' ש"ג סכ"ה בדין כוחלת ופוקסת דאשה דרכ' בכך (ש"א בשם רא"ם)

איפור אבקתי של שבת

בקצות השלחן כתב שאבקה צבעונית שלא נדבקת לפניו אין בה משום צובע

16. קצות השולחן סימן קמ"א אות כ

והנה כפי שהוגד לי מנהג הנשים לעשות הסרק על הפנים ממין צבע ועליו מפזרין אבקה יש לצדד שאם מפזרת האבקה לבד על הפנים בלי צבע מקודם אע"פ שגם האבקה משנה ומיפה מראה הפנים מכל מקום אין בזה איסור דאין זה בגדר צובעת כיון שהאבקה היא יבשה ואינה מתדבקת דיבוק גמור אל עור הפנים.

ומה שמצינו כתיבה באבקה דרבים שבת ק"ד התם ברושם אותיות על האבקה שהוא בגדר כתיבה שאינה מתקיימת' **אבל צביעה** אם אין הצבע דבוק להנצבע אינו בגדר צביעה. ולאסור פיזור האבקה בלי צבע משום שעושות פיזור האבקה על הצבע אין לנו לגזור מדעתנו.

*דעת היב"א שלא גזרו בתרי דרבנן וכיון שצביעת הפנים דרבנן ממילא אם הוא גם דבר שאינו מתקיים יש להתיר. אמנם בגדר אינו מתקיים הביא את דבאי האג"מ שאינו מתקיים **בלל** כמו אבקה פשוטה שנקראת טאלק*

17. שו"ת יביע אומר חלק ו - אורח חיים סימן לו

ונראה שאין ללמוד איסור נתינת פודרא צבעונית על פניה מדין העברת סרק על פניה, דשאני העברת סרק שהוא דבר המתקיים, **אבל נתינת פודרא על הפנים לא חשיב דבר המתקיים** שהזויעה מעברתו בזמן קצר. ואף על פי שהכותב בדבר שאין רישומו עומד ומתקיים, כגון הכותב במשקים ומי פירות, פטור אבל אסור. (שבת קד: והרמב"ם בפ"א מה' שבת ה"ו). שאני הכא שאף במעברת סרק על פניה שהוא דבר המתקיים אין האיסור אלא מדרבנן, משום שאין צביעה בעור אדם. וכמ"ש המשנה ברורה (סי' שג ס"ק עט). וע"ע בשו"ת שארית יהודה (חאו"ח ס"ס לב). ע"ש. מש"ה בפודרא שאינו דבר המתקיים לא גזרו חכמים....

מגבת על פצע שותת

השו"ע כתב לשטוף פצע קודם שנותנים עליו בגד

28. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכח סעיף מה

אסור להניח בגד על מכה שיוצא ממנו דם, מפני שהדם יצבע אותו ואסור להוציא דם מהמכה, לכך יש לרחוץ המכה במים או ביון תחלה להעביר דם שבמכה.

שו"ע הרב מחלק בין סתם בגד שאסור לצובעו בדם לבגד שמייוחד לכלוך שאין לחוש בו בו משום צובע ולומד זאת ממוך המיוחד לבדיקת אשה שמוותר לבדוק לכל הדעות

29. שולחן ערוך הרב אורח חיים קונטרס אחרון סימן שב

והא דאסור ליגע בידיו צבועות במפה, היינו משום שהמפה דרכה בצביעה, ואילו היה עושה כן שלא בדרך לכלוך היתה מלאכה גמורה והיה מתקן, ועכשיו הוא ג"כ עושה המלאכה עצמה באותה מפה עצמה אלא שהוא מקלקל, ומכל מקום מעין מלאכה הוא עושה לכן אסור מדברי סופרים, אבל משמרת אין דרכה בליבון כלל... ותדע דאל"כ אסור לאשה שפירסה נדה בשבת ליתן שום מוך שהתקינה לנידתה משום צובע, כמו שאסור ליתן בגד על המכה, ובהדיא כתב הב"י בס"י ש"ג דלדעת הרמב"ם וסיעתו מותר ליתן לכתחלה בשבת, והתוספות לא נחלקו אלא לענין הוצאה לרשות הרבים, אבל משום צביעה לית מאן דחש לה, ועל כרחק משום דתנן במוך שהתקינה לנדתה, דהיינו שהוא מיוחד לכך. והוא הדין למשמרת לענין ליבון. ועוד דאל"כ לר' יהודה שאסר דבר שאינו מתכוין לא מצינו בדיקת ז' נקיים, שאסור לבדוק בשבת לפי דעת האוסרים משום צביעה.

ש"ש"כ (לה ט) – מותר לתת גזה או תחבושת על המכה.

השו"ע הביא את חומרת היראים בלשון 'יש מי שאומר'

22. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף כ

יש מי שאומר שהאוכל תותים או שאר פירות הצובעים, צריך לזוהר שלא יגע בידיו צבועות בבגדיו או במפה.

המג"א כתב ששבת האגור להקל מצד שהיא דרך לכלוך אינה מוכחת שיש אוסרים בה במלבן ולכן יש להחמיר

23. מגן אברהם סימן שכ ס"ק כד

עסי' ש"ב ס"י דיש אוסרין כיבוס דרך לכלוך כ"ש צביעה דכל צביעה היא כך לכן אין להקל

הרדב"ז כתב שמהדין מותר כיון שאינו דרך צביעה ומקלקל בפסיק רישא וסיים שהמחמיר תע"ב

24. שו"ת רדב"ז חלק ד סימן קלא (אלף רא)

(אלף רא) שאלה שאלת אם צריך אדם לזוהר בשעה שאוכל בשבת פירות הצובעים כגון תותים ואפרסקין ורמונים שלא יקנה ידו במפה לפי שהוא צובע ואף על גב שהוא דרך קלקול קי"ל כל המקלקלין פטורין אבל איסורא מיהא איכא ואף על גב דקי"ל כרבי שמעון דדבר שאין מתכוין מותר מודה ר' שמעון בפסיק רישיה והכא הוי פסיק רישיה כך נמצא בדברי רבי אליעזר ממ"ץ ואנחנו לא ראינו מימינו מי שזוהר בזה ובודאי דחומרא יתירה היא דאין זה דרך צביעה אלא דרך לכלוך כי הא דאמרינן גבי עובר אדם במים. תדע שהוא דרך לכלוך שהרי אינו צובע כל הבגד אלא נעשה כתמים כתמים וכיון דאיכא תלת לטיבותא אין לחוש והמחמיר תבוא עליו ברכה:

האליה רבה כתב שלפי מה שאנחנו למעשה מקלים במלבן דרך לכלוך, יש להקל גם כאן

25. אליה רבה סימן שכ אות כד

ואף שכתב עליו מג"א [ס"ק כד] דאין להקל דבסי' ש"ב סעיף י' יש אוסרים כיבוס דרך ליכלוך כל שכן צביעה ע"כ, אינו ראייה, דהא כתב רמ"א שם דנוהגין היתר. גם תמה אני שלא ראה מ"ש האגור סי' (תמ"ד) [תפ"ד] על זה, זה לשונו, נראה דלא מבעיא לדעת הערוך [ערך פסק א] דמותר דהכא פסיק רישיה דלא ניחא ליה בהאי צביעה, אלא אפילו למ"ד אסור נראה דהוי דרך ליכלוך, דאין דרך לצבוע באלו הדברים עכ"ל. לכן נ"ל להקל עכ"פ באדום המגן אברהם כתב שבגד אדום חמור יותר כיון שנתקן בצביעת התותים האדומים, ולדעת הא"ר הם קלים יותר כיון שלא ניכר עליהם הצבע, ואפילו בלבן שאי אפשר בענין אחר.

המשנ"ב כתב להחמיר מעיקר הדין ולהקל בהכל במקום צורך

26. משנה ברורה סימן שכ ס"ק נט

(נט) בבגדיו וכו' - ובבגד אדום כ"ש דאסור לקנחו דמתקן הוא [מ"א] ויש מקילין בכל זה כיון שהוא דרך לכלוך ויש לסמוך עליהם היכא דאי אפשר לו לזוהר בזה.

הגרמ"א כתב שבמפית נייר שמיך נזרקת אין צורך להחמיר

27. מאמר מרדכי שבת פרק צח הערה 18

וכל זה הוא במפית מבד, אבל במפית נייר – מותר לנגב בין אם מפית הנייר צבועה או במפית נייר לבנה (כי נועדה להזרק).

נתינת יוד – מותר לתת יוד על פצע בשבת אע"פ שהוא צובע כיון שהוא דרך לכלוך ואין לו עניין בצבע (שש"כ לב נט. מאמ"ר שם ל) ואין צביעה מהתורה על עור האדם (משנ"ב שג עט) ואפילו שמתקיים כמה ימים (מאמ"ר שם).

סיכום להלכה צובע

צביעה כללית בשבת

צביעה בשבת – אסור מהתורה לצבוע בשבת צביעה המתקיימת. ואם אינה מתקיימת אסורה מדרבנן (רמב"ם שבת ט כג. שו"ע הרב שכ כח).

סבון אסלה – יש מתירים כיון שהמים סופם להשטף וגם אינו מתכוין לצביעה וכן הוא גרמא של הסרת המונע בפס"ר בדרבנן שמותר (חזו"ע שם כח) או כיון שאין המים נצבעים במידה שניתן לצבוע בהם דבר אחר (אור לציון א כט. ובנוסף לטעמים לעיל) אמנם נראה שאם כוונתו לצביעה ולא רק לחיטוי יש להחמיר (מאמ"ר) ויש אומרים שבכל אופן יוציא את הסבון הצובע קודם השבת (שש"כ כג טו).

משקפיים המשונים צבע – מותר לצאת לשמש עם משקפיים המשונים צבע כיון שאין דרך צביעה אלא בנתינת חומר צובע על חומר אחר ועוד שלא עושה דבר במשקפיים רק נעשה דרך הליכתו (חזו"ע ה עמ' כג.) ועוד שחוזר לצבוע הראשון ואינו מתקיים (אג"מ ג מה. משנה הלכות ח מד. שלחן שלמה שכ הע' כט) ואין בזה משום מתקן מנא כי זוהי תכונת הכלי מתחילתו (אג"מ שם). ויש אוסרים (אשרי האיש ב עמ' שלט).

מד חום צבע – מותר להשתמש בגלאי חום שעם נתינתו על הפצע משתנה בו הצבע (שש"כ מ ב).

איפור בשבת

איפור לאשה – אסור לאשה להתאפר בשבת ולצבוע את פניה משום צובע (שו"ע שג כה) ואפשר שיש לחוש גם לכותב כשעושה צורה מסוימת כגון סביב העין להדגיש צורתה ופעמים לממרח כשהאיפור אינו יבש אלא משחתי. ואיסור זה לר"ה"פ הוא מדרבנן ואין לחלק בזה בין עושה לעצמה לעושה לאחרת (ביה"ל שם).

איפור 'מיוחד לשבת' – יש שהתירו לתת אבקה צבעונית על הפנים לתת להם צבע ובתנאי שהיא אבקה פשוטה כמו טאלק ולא מתקיימת כלל (אג"מ ה כו. חזו"ע ה עמ' ט) אמנם במתקיימת זמן מועט של שעתיים אין להתיר (שש"כ יד הע' קנב בשם הגר"שו"א) ולמעשה נראה שהאיפור שנמכר היום כאיפור שבת מתקיים קצת ואין להתיר בו אלא בצורך גדול כגון משום שלום בית או כשהכרחי לאשה לדמויה העצמי. ותקפיד לתת על פנים יבשות ונקיות שלא יהיה צבע המתקיים.

ולתת אבקה טלק רגילה לבנה מותר (מאמ"ר צח ה)

לכה לציפורניים ושקופה – אין לתת לכה על הציפורניים בין צבעונית ובין שקופה משום צובע (שש"כ יד סג. חזו"ע ה עמ' יא) והוא הדין לתת שפתון אפילו שקוף ליפות מראה השפתיים (שש"כ שם סד)

צביעת אגב

אכילת פירות – מותר לאכול פירות הצובעים כגון תותים ורימונים ואפילו אן נצבעות השפתיים כיון שאין הכוונה לצביעה ואין דרך צביעה בכך.

ניגוב לכלוך מפירות צבעוניים – אסור לנגב בבגד את השפתיים או הידיים שנתלכלכו מפירות צבעוניים (שו"ע שכ כ) ובמקום שאין אפשרות אחרת למקל יש על מה לסמוך (משנ"ב נט) ובכל אופן שימוש במגבוני נייר שנזרקים מותר (מאמ"ר צח הע' 18)

פצע שותת דם – מכה שיוצא ממנה דם יש לרחוץ במים ורק לאחר מכן לתת עליה בגד (שו"ע שכח מה). אמנם לתת עליה תחבושת וכד' שמיועדת לכך מותר (שש"כ לה יט) ויש מתירים רק בשעת הדחק (מאמ"ר שם כט) אמנם מותרת אשה לבדוק עצמה במוך (מאמ"ר שם יג).